

GÄVLEBORGS LÄN

RIKSINTRESSEN FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL

2026-09-01

FÖRSVARSMAKTEN

INNEHÅLL

Del 1 – Tolknings- och tillämpningsstöd för beslutade anspråk	6
1. Kartunderlag och geodata.....	6
1.1. Riksintresseanspråk.....	7
1.2. Områden av betydelse	7
1.3. Påverkansområden	8
 2. Exempel på konflikter och synergier	 13
2.1. Höga objekt	14
2.2. Störningskänslig bebyggelse	14
2.3. Områdesskydd och friluftsliv	14
2.4. Transportinfrastruktur.....	15
2.5. Övriga konflikter	15
2.6. Övriga synergier.....	15
 3. Samverkan med Försvarmakten	 16
3.1. Vilka ärenden och åtgärder ska skickas till Försvarmakten?	 17
3.2. Samverkan när information omfattas av sekretess.....	19
 Del 2 – Länsvis sammanställning.....	 21
1. Tematiska värdebeskrivningar.....	23
Områden som omfattas av sekretess.....	23
Väderradarsystem	25
Lågflygningsområden	30

INLEDNING

Försvarmaktens arbete med riksintressen och områden av betydelse beskrivs i den beslutade sektorbeskrivningen med kriterier för riksintressen för totalförsvarets militära del.¹

De beslutade riksintresseanspråken och områden av betydelse för totalförsvarets militära del redovisas sedan samlat i länsvisa sammanställningar samt som geodata, i den mån informationen inte omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Allt aktuellt och öppet tillgängligt underlag om riksintressen för totalförsvarets militära del finns tillgängligt på Försvarmaktens hemsida. Där finns bland annat aktuell geodata att ladda hem. Vid nya beslut och uppdaterade underlag så distribueras dessa underlag alltid till bland annat länsstyrelserna och Boverket.

MÅLGRUPP OCH LÄSHÄNVISNING FÖR DETTA DOKUMENT

Detta dokument riktar sig framför allt till länsstyrelser, kommuner, andra myndigheter och övriga aktörer i samhällsplaneringen som berörs av riksintressen för totalförsvarets militära del.

Dokumentet är uppdelat i två delar där del 1 syftar till att ge stöd och utökad förståelse vid tillämpning av underlagen för de beslutade anspråken för totalförsvarets militära del (t.ex. geodata, kartor och värdebeskrivningar) samt information om när man behöver samverka med Försvarmakten i olika ärenden.

Del 2 är sedan en länsvis sammanställning av värdebeskrivningar och kartor för de beslutade anspråken i länet. De är viktigt att notera att de områden och den information som redovisas i dessa länsvisa sammanställningar samt i den öppna geodatan avser endast öppen information. Det finns anspråk för totalförsvarets militära del där begränsad information eller ibland ingen information kan redovisas öppet med anledning av att det avser uppgifter som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). De öppna underlagen ger därmed inte en heltäckande bild av anspråken för totalförsvarets militära del. En särskild samverkan krävs i många fall med Försvarmakten för att säkerställa att planering och åtgärder inte riskerar att påtagligt skada riksintressen för totalförsvarets militära del. Förutsättningarna kring samverkan och hanteringen av ärenden för att kunna beakta riksintressen där uppgifter omfattas av sekretess framgår delvis i del 1 av dokumentet samt i sektorbeskrivningen.

¹ FM2023-17468:33. Sektorbeskrivning med kriterier för totalförsvarets militära del. Sektorbeskrivningen finns bl.a. tillgänglig på Försvarmaktens hemsida.

DEL 1 – TOLKNINGS- OCH TILLÄMPNINGSSTÖD FÖR BESLUTADE ANSPRÅK

1. Kartunderlag och geodata

Nedan beskrivs generellt hur riksintresseanspråk och områden av betydelse redovisas geografiskt i kartunderlagen.

Samlad geodata över alla riksintresseanspråk och områden av betydelse som kan redovisas öppet finns bland annat tillgängligt att ladda ner på Försvarmaktens hemsida samt distribueras till bland annat Boverket, länsstyrelserna och Lantmäteriet. För mer information om olika format och geodatans innehåll hänvisas till Försvarmaktens hemsida.

Det är viktigt att notera att områden och den information som redovisas i dessa länsvisa sammanställningar samt i geodatan avser endast öppen information. Det finns anspråk för totalförsvarets militära del där begränsad information eller ingen information kan redovisas öppet med anledning av att det avser uppgifter som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). För de flesta anspråken som redovisas öppet på karta och beskrivs i öppna värdebeskrivningar kan det även

finnas information som omfattas av sekretess som är av vikt för anspråket. Det vill säga, det är i få fall som hela bilden kan beskrivas i öppna underlag.

De öppna underlagen ger därmed inte en heltäckande bild av anspråken för totalförsvarets militära del. Särskild samverkan kan i många fall krävas med Försvarmakten för att säkerställa att planering och åtgärder inte riskerar att påtagligt skada riksintressen för totalförsvarets militära del. Läs mer i avsnittet *Samverkan med Försvarmakten*.

RIKSINTRESSEOMRÅDET

Riksintresseområdet (den svarta huvudpolygonen i kartorna) redovisar det område som Försvarmakten bedömt vara av riksintresse.

PÅVERKANSOMRÅDEN

Påverkansområden (olika symbologi i kartorna beroende på område) redovisas när det finns behov av att förtydliga att åtgärder utanför själva riksintresseområdet ändå kan påverka riksintresset negativt. Ett påverkansområde

innebär inte att varje åtgärd inom området är oförenlig med riksintresset, men innebär att påverkan och risken för påtaglig skada behöver utredas och bedömas särskilt.

ÖVERLAPPANDE OMRÅDEN

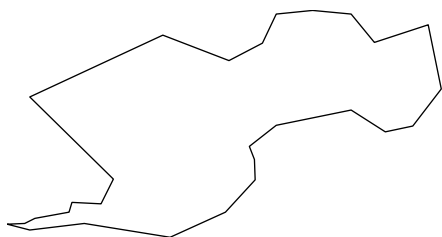
Flera påverkansområden kan överlappa varandra, även påverkansområden som är kopplade till olika riksintressen. En bedömning av den påtagliga skadan sker då i relation till flera riksintressen.

1.1. Riksintresseanspråk

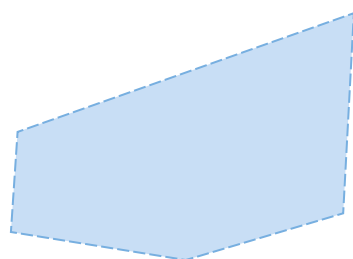
Läs mer om riksintresseanspråk generellt i sektorbeskrivningen² och mer om enskilda anspråk i värdebeskrivningarna i del 2 i detta dokument.

Redovisning på karta

Riksintressen på land visualiseras i karta med en svart heldragen linje.

Riksintresse i havet (sjöövningsområde) visualiseras i karta med en ljusblå yta samt en streckad blå linje.

Bedömning av påtaglig skada och remisser till Försvarsmakten

Se mer i avsnittet *Samverkan med Försvarsmakten*.

1.2. Områden av betydelse

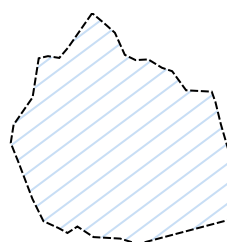
Läs mer om områden av betydelse generellt i sektorbeskrivningen³ och mer om enskilda anspråk i värdebeskrivningarna i del 2 i detta dokument.

Redovisning på karta

Områden av betydelse visualiseras i karta med en svartstreckad linje.

Lågflygningsområden visualiseras i karta med en blåstreckad yta.

Bedömning av påtaglig skada och remisser till Försvarsmakten

Se mer i avsnittet *Samverkan med Försvarsmakten*.

² FM2023-17468:33. Sektorbeskrivning med kriterier för totalförsvarets militära del. Sektorbeskrivningen finns bl.a. tillgänglig på Försvarsmaktens hemsida.

³ FM2023-17468:33. Sektorbeskrivning med kriterier för totalförsvarets militära del. Sektorbeskrivningen finns bl.a. tillgänglig på Försvarsmaktens hemsida.

1.3. Påverkansområden

I många fall medför verksamhet som bedrivs inom ett riksintresse eller område av betydelse en omgivningspåverkan som sträcker sig utanför gränsen för riksintresseområdet. Det kan vara till exempel skjut-, spräng-, hamn-, flygverksamhet, radar, sensorer och kommunikationsanläggningar.

När det är möjligt redovisas omgivningspåverkan i form av olika typer av påverkansområden. Detta för att tydliggöra planeringsförutsättningarna för kommuner, länsstyrelser, andra myndigheter och övriga aktörer.

Enligt Boverket definieras ett *påverkansområde* som ett område utanför ett riksintresseområde där åtgärder kan leda till en påtaglig skada på riksintresset.⁴ Skadan kan uppstå genom att åtgärder inom påverkansområdet medför skada på riksintresset eller genom att åtgärder inom påverkansområdet medför sådana restriktioner för den verksamhet som bedrivs eller är planerad att kunna ske inom riksintresset att skada uppstår.

Nedan redogörs för de olika typerna av påverkansområden som redovisas för riksintressen eller områden av betydelse för totalförsvarets militära del.

4. Boverket (2017), *Vägledning för nationella myndigheters underlag, beslut och redovisning rörande anspråk på riksintressen 3 kap. miljöbalken*. Promemoria 3190/2014.

1.3.1. PÅVERKANSOMRÅDE ÖVRIGT

Ett påverkansområde övrigt är ett område där det endast redovisas ett påverkansområde och själva riksintresseområdet inte finns utpekade på kartan. Själva påverkansområdet omfattas inte av sekretess, men uppgifter om den exakta lokaliseringen av riksintresset samt uppgifter om vilken verksamhet som bedrivs där omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Utpekandet av ett påverkansområde övrigt säkerställer Försvarmaktens möjlighet att bevaka att åtgärder som sker inom det avgränsade påverkansområdet inte medför skada på riksintressen för totalförsvarets militära del.

Redovisning på karta

Påverkansområde övrigt visualiseras i karta med en lilafärgad yta.

Bedömning av påtaglig skada och remisser till Försvarmakten

Se mer i avsnittet *Samverkan med Försvarmakten*.

1.3.2. PÅVERKANSOMRÅDE FÖR BULLER ELLER ANNAN RISK

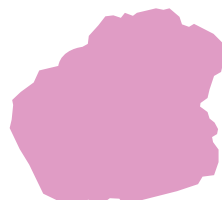
Inom detta påverkansområde kan den verksamhet som bedrivs inom riksintresset eller området av betydelse påverka omgivningen genom till exempel buller, men även andra risker och aspekter. Att det genomförs åtgärder inom påverkansområdet kan i sin tur påverka den verksamhet som bedrivs inom riksintresseområdet och därmed riskera att påtagligt skada de värden som utgör riksintresset. Inom påverkansområdet riskerar till exempel tillkomst av störningskänslig bebyggelse (bostäder, skolor och vårdlokaler) skada riksintresset eller området av betydelse framför allt när det gäller övnings- och skjutfält eller flygplatser.

Det kan inom denna typ av påverkansområde handla om verksamhet som omfattas av sekretess där t.ex. uppgifter om exakt lokalise-

ring av det som utgör värdet av riksintresset eller uppgifter om vilken verksamhet som bedrivs där omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Redovisning på karta

Påverkansområde för buller eller annan risk visualiseras i karta med en rosafärgad yta.

Bedömning av påtaglig skada och remisser till Försvarmakten

Se mer i avsnittet *Samverkan med Försvarmakten*.

1.3.3. OLIKA PÅVERKANSOMRÅDEN FÖR HÖGA OBJEKT

Det finns flera olika typer av påverkansområden där det framför allt är höga objekt som kan riskera påtaglig skada. Nedan beskrivs kort vad detta är för typ av områden samt hur de visualiseras i karta.

- Stoppområde för höga objekt + MSA-område (runt flygplatser)
- Område med särskilt behov av hinderfrihet (runt övnings- och skjutfält)
- Påverkansområde civil flygplats
- Påverkansområden för väderradar

Bedömning av påtaglig skada och remisser till Försvarsmakten

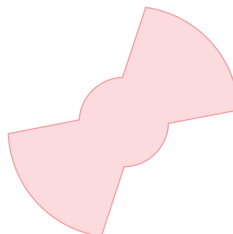
Se mer i avsnittet *Samverkan med Försvarsmakten*.

1.3.3.1 Stoppområde för höga objekt

Ett stoppområde för höga objekt är ett påverkansområde kring en flygplats. Inom detta område riskerar höga objekt (som t.ex. vindkraftverk, master och bebyggelse) att medföra påtaglig skada på riksintresset då det bland annat påverkar förutsättningarna till säkra start- och landningar på flygplatsen.

Redovisning på karta

Stoppområde för höga objekt visualiseras i karta med en ljus rosafärgad yta.

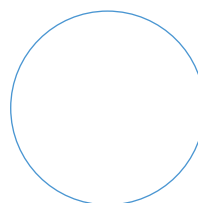

1.3.3.2 MSA-område

Ett MSA-område är ett påverkansområde kring en flygplats. Den militära benämningen är *Minimum Safe Altitude*. MSA anger den minimihöjd kring en militär flygplats inom vilken det är säkert att genomföra in- och utflygningar och syftar framför allt till att säkerställa möjligheten att genomföra visuell inflygning till en flygplats. Ett militärt MSA-områdes utbredning utgörs av en radie om 46 km från berörda flygbanors mittpunkt. Gränsen för vad som utgör en säker höjd beräknas från MSA-områdets högsta objekt eller terrängformation.

Redovisning på karta

MSA-område visualiseras i karta med en blå cirkel.

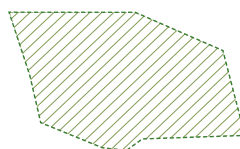

1.3.3.3 Område med särskilt behov av hinderfrihet

Område med särskilt behov av hinderfrihet är ett påverkansområde runt ett eller flera skjut- eller övningsfält. Området anger vart det föreligger ett särskilt behov av att säkerställa hinderfrihet i anslutning till övnings- och skjutfälten. Detta syftar främst till att säkerställa förutsättningarna för samövning mellan flygande förband och markförband. Exempel på sådan verksamhet är inflygning med helikopter, understödjande av markstridsförband, övning med luftvärnssystem mot flygande mål eller flygbekämpning av markmål. Tillkommande höga objekt inom området kan riskera att skada förutsättningarna att genomföra denna typ av övningar.

Redovisning på karta

Område med särskilt behov av hinderfrihet visualiseras i karta med en grönstreckad yta.

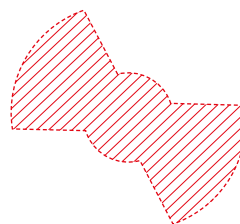

1.3.3.4 Påverkansområde civil flygplats

Kring vissa civila flygplatser redovisas ett påverkansområde civil flygplats inom vilket ett behov av hinderfrihet finns. Inom påverkansområdet riskerar uppförandet av höga objekt skada området av betydelse då dessa kan utgöra flygsäkerhetsrisker och därmed påverka Försvarmaktens möjlighet att nyttja flygplatsen.

Redovisning på karta

Påverkansområde civil flygplats visualiseras i karta med en röstreckad yta.

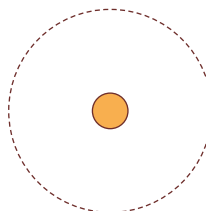
1.3.3.5 Påverkansområden för väderradar

Väderradar riskerar framför allt att skadas av vindkraftsetableringar. Det finns därför en internationell överenskommelse att inga vindkraftverk ska uppföras inom en fem kilometers radie från en väderradarstation. Inom denna radie finns därför ett utpekat stoppområde för vindkraftverk. Inom *stoppområde för vindkraft* kan inga vindkraftverk uppföras utifrån den internationella överenskommelsen.

Inom en större radie kan även andra höga objekt riskera att skada väderradarstationen, varför ett ytterligare område finns utpekat med 50 kilometers radie i förhållande till väderradarstationen. Inom detta område som benämns *påverkansområde väderradar* behöver särskilda analyser genomföras av Försvarsmakten för att utreda om det finns risk för negativ påverkan.

Redovisning på karta

Stoppområde för vindkraftverk visualiseras i karta med en orangefärgad cirkel (inre cirkeln). *Påverkansområde väderradar* visualiseras i karta med en rödstreckad cirkel (yttre cirkeln).

2. Exempel på konflikter och synergier

Försvarmakten har i uppdrag att skydda riksintresse för totalförsvarets militära del från sådan omgivningspåverkan som kan medföra påtaglig skada på riksintresset. Vad sådan skada kan bestå i skiljer sig mycket från vilken typ av omgivningspåverkan det är frågan om. Det finns i många fall förutsättningar för samexistens mellan försvarsintresset och andra intressen, men inte mellan alla typer av intressen och åtgärder eller på alla platser i landet.

Nedan redogörs övergripande några exempel på vanlig förekommande åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen eller påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av olika områden, men också exempel på samexistens och synergier. Notera att nedan är generella exempel och inte en uttömmande lista. För mer information om vilka åtgärder och ärenden som ska skickas till Försvarmakten för bedömning av påtaglig skada se avsnittet *Samverkan med Försvarmakten*.

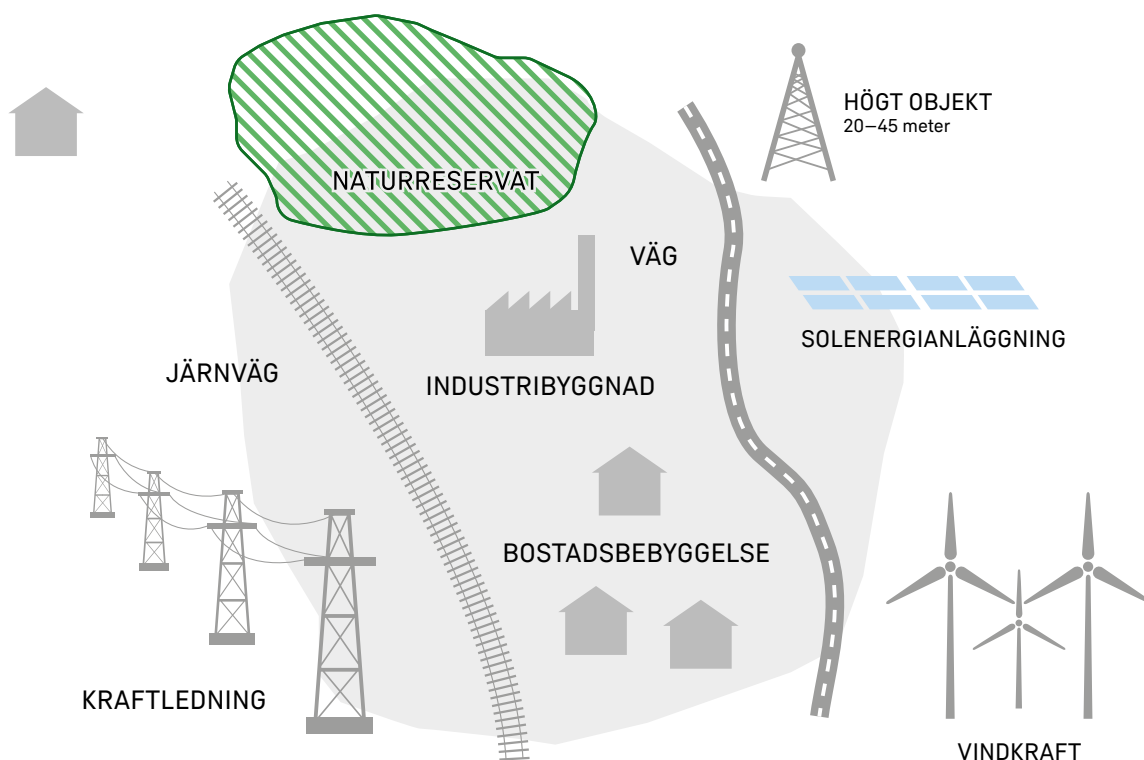

Bild. Schematisk bild med exempel på åtgärder som kan innebära både konflikter och synergier och påverka både utanför eller inom ett utpekad riksintresseområde eller påverkansområde. Läs mer i texten nedan.

2.1. Höga objekt

Höga objekt kan påverka på olika sätt beroende på åtgärd och beroende på platsens förutsättningar och vilket riksintresse eller område av betydelse som påverkas. Ett exempel är att det höga objektet kan utgöra ett fysiskt flyghinder, till exempel runt en flygplats eller inom ett område där man behöver öva på att flyga lågt. Ett annat exempel är att det höga objektet kan skapa störningar på tekniska system.

Med höga objekt avses totalhöjd om 20 meter över mark- eller vattennivån utanför sammanhållen bebyggelse och totalhöjd 45 meter över mark- eller vattennivån inom sammanhållen bebyggelse. Detta kan vara åtgärder som till exempel vindkraftverk, master, skorstenar och höga byggnader samt kan vara aktuellt i de flesta typer av ärenden och provningar som till exempel bygglov, detaljplaner, tillstånd enligt miljöbalken och ledningskoncessioner.

2.2. Störningskänslig bebyggelse

Uppförande av ny eller förändringar av befintlig störningskänslig bebyggelse kan påverka framför allt riksintressen som utgörs av övnings- och skjutfält eller flygplatser. Störningskänslig bebyggelse i detta sammanhang avser framför allt bostäder, vård- och utbildningslokaler.

Den verksamhet som bedrivs inom riksintesssområden som utgör flygplatser eller övnings- och skjutfält kan omfattas av tillstånd enligt miljöbalken. Den påtagliga skadan som en tillkommande bebyggelse där kan ge upphov till är framför allt att verksamheten vid kommande tillståndsprövningar riskerar att få verksamhetsbegränsningar eller förbud, vilket påtagligt kan försvåra utnyttjandet av skjutfältet. Vid provning av miljötillstånd

sker en avvägning mot de störningar och den omgivningspåverkan i övrigt som en verksamhet ger upphov till. Omfattningen av bland annat störningskänslig bebyggelse och antalet boende som påverkas av bl.a. buller är en betydande faktor i denna prövning och kan medföra kraftiga begränsningar för verksamheten. Det är av stor betydelse för att sådana begränsningar av verksamheten inte tillkommer. De innebär minskade möjligheter att utbilda och öva krigsförband för att utföra den uppgift som Försvarsmakten har givits av riksdag och regering, att försvara Sverige och andra allierade mot ett väpnat angrepp.

2.3. Områdesskydd och friluftsliv

Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv kan på liknande sätt som störningskänslig bebyggelse påverka miljötillstånd för till exempel ett övnings- och skjutfält eller en flygplats.

Införandet av områdesskydd inom eller i närheten av till exempel en hamn, övnings- och skjutfält, flygplats eller annat område kan innebära en påtaglig skada om det begränsar eller förändrar möjligheterna till användningen av området. Det kan vara till exempel naturreservat, vattenskyddsområden, Natura 2000 med mera.

Gällande naturvärden så har övnings- och skjutfält ofta höga naturvärden. Dessa naturvärden har i stor utsträckning uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt ett, ur Försvarsmaktens perspektiv, rationellt skogsbruk. Ofta är det övningsverksamhet som skapar förutsättningar för att bibehålla en hög biologisk mångfald. Försvarsmakten ser samtidigt en viss problematik med att det införs områdesbestämmelser så som naturreservat, Natura 2000-områden och likande över övnings- och skjutfälten med anledning av att dessa skydd

i förlängningen kan begränsa Försvarsmaktens verksamhet. Gällande Natura 2000 är det särskilt svårt att i dagsläget bedöma risken för att regelverket på EU-nivå skärps vilket kan medföra skada på riksintresset samt i förlängningen skada naturvärdena trots att målsättningen är det motsatta. Skyddsvärdena i sig utgör dock generellt inget hinder för den militära verksamheten och så länge militär verksamhet bedrivs inom området kan naturvärdena till stor del anses skyddade med anledning av att annan verksamhet begränsas.

2.4. Transportinfrastruktur

Förändringar i transportinfrastruktur i närområdet av ett riksintresseanspråk eller område av betydelse kan beroende på förutsättningar och åtgärd innebära både en negativ och positiv påverkan på möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till exempelvis en hamn, övnings- och skjutfält, flygplats eller annat område. Dvs. detta kan innebära både konflikter och synergier.

2.5. Övriga konflikter

Påverkan på ett riksintresse kan ske på många sätt där till exempel tillkommande bebyggelse gör det svårt eller omöjligt att av olika skäl bedriva verksamhet på platsen. Det kan bland annat gälla behov av säkerhetsavstånd runt verksamhetsplatser till skydd för människors liv och hälsa. Det kan också handla om tekniska störningar från till exempel solenergianläggningar som kan påverka samband- och bevakningssystem. I vattenområden och hamnar kan till exempel olika fasta anläggningar och hinder (både över, på eller under vattnet) begränsa fartygsrörelser och hamnverksamhet.

2.6. Övriga synergier

Ur ett bullerperspektiv eller ett transport- och logistikperspektiv kan till exempel bullrande industrier, flygplatser eller annan infrastruktur som vägar eller järnvägar vara lämpliga och positivt att samlokalisera med militära verksamheter. Ett annat exempel är samlokalisering av civila skjutbanor i närheten av militära skjutbanor. En bedömning behöver dock alltid göras i varje enskilt fall, för att säkerställa att begränsningar på den militära verksamheten inte uppstår.

Utifrån ett totalförsvarsperspektiv så är det militära försvaret beroende av civila förmågor så det är viktigt att från flera håll arbeta för att hitta synergier i samhällsplaneringen. Till exempel är en robust, resiliert och utbyggd energiförsörjning i landet avgörande för ett fungerande totalförsvar. Utifrån Försvarsmaktens uppdrag behöver det dock säkerställas att detta inte sker på bekostnad av det militära försvarets möjligheter att upprätthålla den försvarsförmåga som krävs.

3. Samverkan med Försvarsmakten

Försvarsmakten har i uppdrag att skydda riksintresse för totalförsvarets militära del från sådan omgivningspåverkan som kan medföra påtaglig skada på riksintresset. Vad sådan skada kan bestå i skiljer sig mycket från vilken typ av omgivningspåverkan det är frågan om.

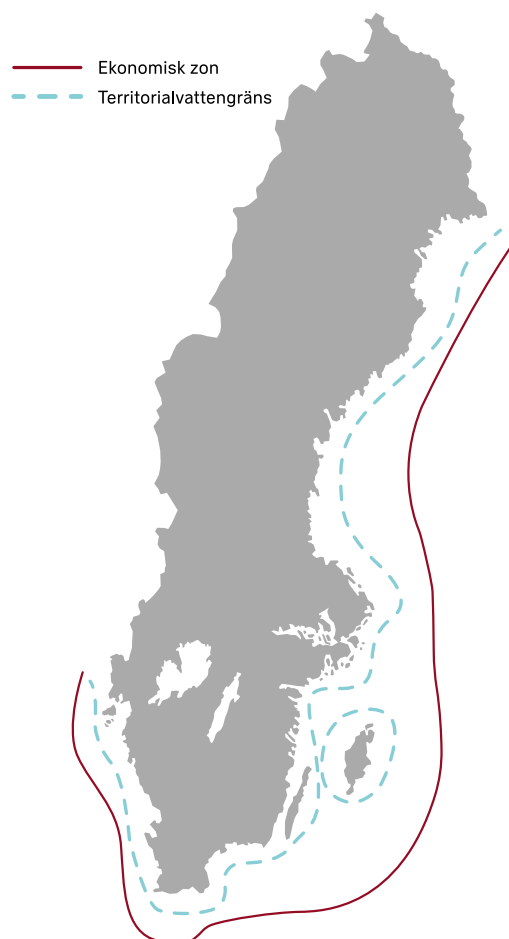
I majoriteten av fallen är det endast Försvarsmakten som kan göra bedömningen om en åtgärd riskerar att medföra påtaglig skada på ett riksintresse eller riskerar att motverka totalförsvarets militära dels intressen. Anledningen till det beror framför allt på att det finns uppgifter kring dessa områden omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vilket innebär att endast Försvarsmakten har den heltäckande bilden kring aktuella underlagen för dessa områden. Försvarsmakten försöker i den utsträckning det är möjligt vara tydlig i planeringsunderlag (t.ex. i värdebeskrivningar och med utpekade påverkansområden) kring vilka åtgärder som kan innebära påtaglig skada vid och inom olika typer av områden, men oftast behöver en bedömning ske i varje enskilt fall utifrån den specifika platsens och ärendets förutsättningar och kan då inte anges på förhand.

Med anledning av ovan behöver många ärenden och åtgärder skickas till Försvarsmakten för att få en bedömning av påverkan på riksintressets värde. Vissa ärenden och åtgärder behöver remitteras eller underrättas Försvarsmakten i hela Sverige, medan för vissa åtgärder gäller detta endast inom särskilt utpekade geografiska områden (påverkansområden).

Detta avsnittet redovisar vilken typ av ärenden och åtgärder som behöver remitteras eller underrättas Försvarsmakten inom olika områden för att säkerställa att åtgärder inte påtagligt skadar eller påtagligt motverkar totalförsvarets intressen. Listorna nedan är inte uttömmande för alla ärenden som kan behöva skickas till Försvarsmakten inom dessa områden. Vid osäkerhet i det enskilda fallet uppmuntrar Försvarsmakten att remittera.

Behovet att remittera Försvarsmakten gäller i första hand i de fall 3 kap. miljöbalken är en prövningsgrund vid beslut om åtgärden. Remisser skickas till Försvarsmakten bland annat stöd av beslutsmyndighetens utredningsansvar enligt 23 § Förvaltningslagen (2017:700).

Om ett ärende ska skickas till Försvarsmakten på remiss eller underrättelse beror på ärendetyp och skede i processen. När det till exempel gäller bygglov och förhandsbesked så gäller efter 1 december 2025 nya regler för bygglov där Försvarsmakten ska underrättas i ärenden för bygglov och förhandsbesked som påbörjats efter 1 december. Försvarsmakten har fattat beslut om undantag från underrättelse vilket innebär att Försvarsmakten inte behöver underrättas alla bygglov och förhandsbesked. Beslut om undantag från underrättelse kring bygglov finns på Försvarsmaktens hemsida: www.forsvarsmakten.se/riksintressen.

3.1. Vilka ärenden och åtgärder ska skickas till Försvarsmakten?

3.1.1. I HELA SVERIGE

Hela Sverige ska hanteras som ett påverkansområde för att hantera att det finns riksintresseanspråk som omfattas av sekretess och inte kan redovisas öppet med en geografisk avgränsning. Det innebär dock inte att alla ärenden oavsett åtgärd behöver skickas till Försvarsmakten. Se nedan för vilka ärenden och åtgärder som behöver skickas.

I hela landet, dvs. både på land och till havs (t.o.m. Svensk ekonomisk zon), behöver Försvarsmakten få samtliga ärenden och åtgärder som avser eller innehåller följande.

Höga objekt

- **Alla ärenden som innehåller eller innebär nya höga objekt**

Med höga objekt avses totalhöjd om 20 meter över mark- eller vattennivån utanför sammanhållen bebyggelse och totalhöjd 45 meter över mark- eller vattennivån inom sammanhållen bebyggelse.

Detta kan vara åtgärder som t.ex. vindkraftverk, master, skorstenar och höga byggnader samt kan vara aktuellt i de flesta typer av ärenden och prövningar, t.ex. bygglov, detaljplaner, tillstånd enligt miljöbalken och ledningskoncessioner.

Översiktsplaner och liknande

- **Alla översiktsplaner**

Detta gäller även alla fördjupade översiktsplaner, tematiska översiktsplaner samt olika typer av tillägg.

- **VA-planer och liknande**

Vägar och järnvägar

- **Alla allmänna vägar med vägnummer 1–99**

Detta gäller alla typer av åtgärder och ärenden, t.ex. nyetablering, förändringar av befintligt och avveckling.

- **Alla elvägar**

När det gäller elektrifierade vägar önskar Försvarsmakten delta i beredning av alla typer av ärenden och projekt, oaktat vägens storlek.

- **Alla järnvägar**

Detta gäller alla typer av åtgärder och ärenden t.ex. nyetablering, förändringar av befintligt och avveckling

Flygplatser och hamnar

Ärenden som avser betydande förändringar av flygplatsens eller hamnens huvudsakliga funktion.

Kablar och ledningar

- **Alla kablar, ledningar och åtgärder för transmissionsnätet**

Detta gäller alla typer av åtgärder och ärenden t.ex. nyetablering, förändringar av befintligt och avveckling.

- **Alla sjökablar till havs och i kustområden**

När det gäller sjökablar till havs och i kustområden avser det alla spänningsnivåer, dvs. inte endast transmissionsnätet. Sjøkablar i sjöar och vattendrag som inte avser transmissionsnätet behöver inte skickas till Försvarsmakten.

Områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken

- **Alla ärenden gällande Natura 2000-områden och nationalparker**

Övrigt

- **Alla täkter, gruvor och liknande**

Detta gäller alla ansökningar om tillstånd för nya eller utökning av befintliga täkter, gruvor och liknande.

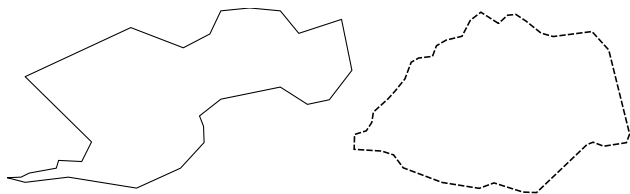
- **Undersökningstillstånd enligt minerallagen**

Försvarsmakten deltar i beredningen kring undersökningstillstånd enligt minerallagen i hela landet genom en särskild samverkan med Bergsstaten.

3.1.2. INOM ÖPPET UTPEKADE OMRÅDEN

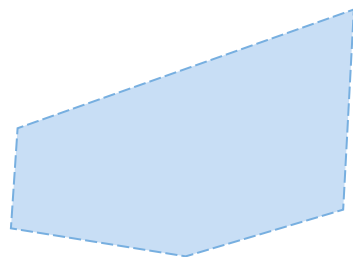
För vissa särskilt utpekade områden behöver fler ärenden och åtgärder utöver det som framgår för hela landet skickas till Försvarmakten. Dessa områden och åtgärder framgår nedan.

3.1.2.1 Riksintressen och områden av betydelse

Inom avgränsningarna för själva riksintresseområdet eller området av betydelse behöver alla ärenden och åtgärder skickas till Försvarmakten.

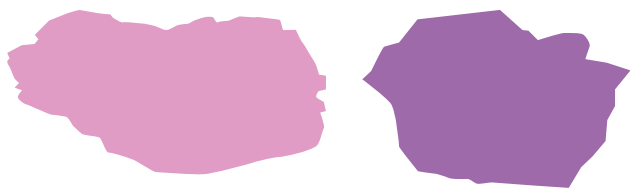
3.1.2.2 Sjöövningsområden

Inom sjöövningsområden behöver följande ärenden och åtgärder skickas till Försvarmakten (utöver det som framgår för hela Sverige).

- **Alla plan- och lovärenden enligt plan- och bygglagen** (t.ex. bygglov och detaljplaner)
Detta gäller alla lovpliktiga åtgärder förutom åtgärder som är helt planenliga.
- **Alla områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken** (t.ex. naturreservat och vattenskyddsområden).
- **Alla kablar och ledningar**
- **Alla fasta installationer och fysisk infrastruktur**

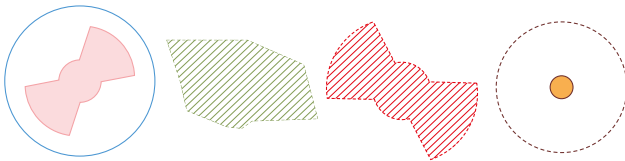
3.1.2.3 Påverkansområde för buller eller annan risk och påverkansområde övrigt

Inom påverkansområde för buller eller annan risk och påverkansområde övrigt behöver följande ärenden och åtgärder skickas till Försvarmakten (utöver det som framgår för hela Sverige).

- **Alla plan- och lovärenden enligt plan- och bygglagen** (t.ex. bygglov och detaljplaner)
Detta gäller alla lovpliktiga åtgärder förutom åtgärder som är helt planenliga.
- **Alla områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken** (t.ex. naturreservat och vattenskyddsområden)
- **Alla kablar och ledningar**
- **Alla vägar**

3.1.2.4 Olika påverkansområden för höga objekt

- **Stoppområde för höga objekt + MSA-område**
(runt flygplatser)
- **Område med särskilt behov av hinderfrihet**
(runt övnings- och skjutfält)
- **Påverkansområde civil flygplats**
- **Påverkansområden för väderradar**

Inom ovan påverkansområden behöver framför allt följande ärenden skickas till Försvarsmakten (utöver de ärenden och åtgärder som i övrigt framgår för hela Sverige).

- **Alla ärenden som innehåller eller innebär nya höga objekt**

Med höga objekt avses totalhöjd om 20 meter över mark- eller vattennivån utanför sammanhållen bebyggelse och totalhöjd 45 meter över mark- eller vattennivån inom sammanhållen bebyggelse.

Detta kan vara åtgärder som t.ex. vindkraftverk, master, skorstenar och höga byggnader samt kan vara aktuellt i de flesta typer av ärenden och prövningar, t.ex. bygglov, detaljplaner, tillstånd enligt miljöbalken och ledningskoncessioner.

Ärenden som inte innehåller eller innebär nya höga objekt och som endast berörs av de påverkansområden som framgår under 3.1.2.4 *Olika påverkansområden för höga objekt* behöver inte skickas till Försvarsmakten. Under förutsättning att ärendet inte också avser någon annan åtgärd som är aktuell i hela landet enligt vad som framgår under 3.1.1. *I hela Sverige*.

3.2. Samverkan när information omfattas av sekretess

I flera fall kan inte Försvarsmakten varken på förhand eller i ett yttrande ange vad som utgör anspråket och dess värde eller vad den påtagliga skadan består i. Detta med anledning av att sådan information i vissa fall omfattas av sekretess enligt bland annat 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och att röjande av sådana uppgifter kan riskera Sveriges säkerhet. Det innebär att Försvarsmakten kan komma att bara meddela om det bedömts utgöra en påtaglig skada eller inte och inte ange någon mer information i yttrandet.

I särskilda fall kan det behöva ske en samverkan med andra myndigheter utanför det militära försvaret i ett enskilt ärende. För att möjliggöra en sådan samverkan krävs att det vid berörda myndigheter finns förutsättningar att hantera säkerhetskyddsklassad information och andra uppgifter som omfattas av sekretess enligt bland annat 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

DEL 2 — LÄNSVIS SAMMANSTÄLLNING

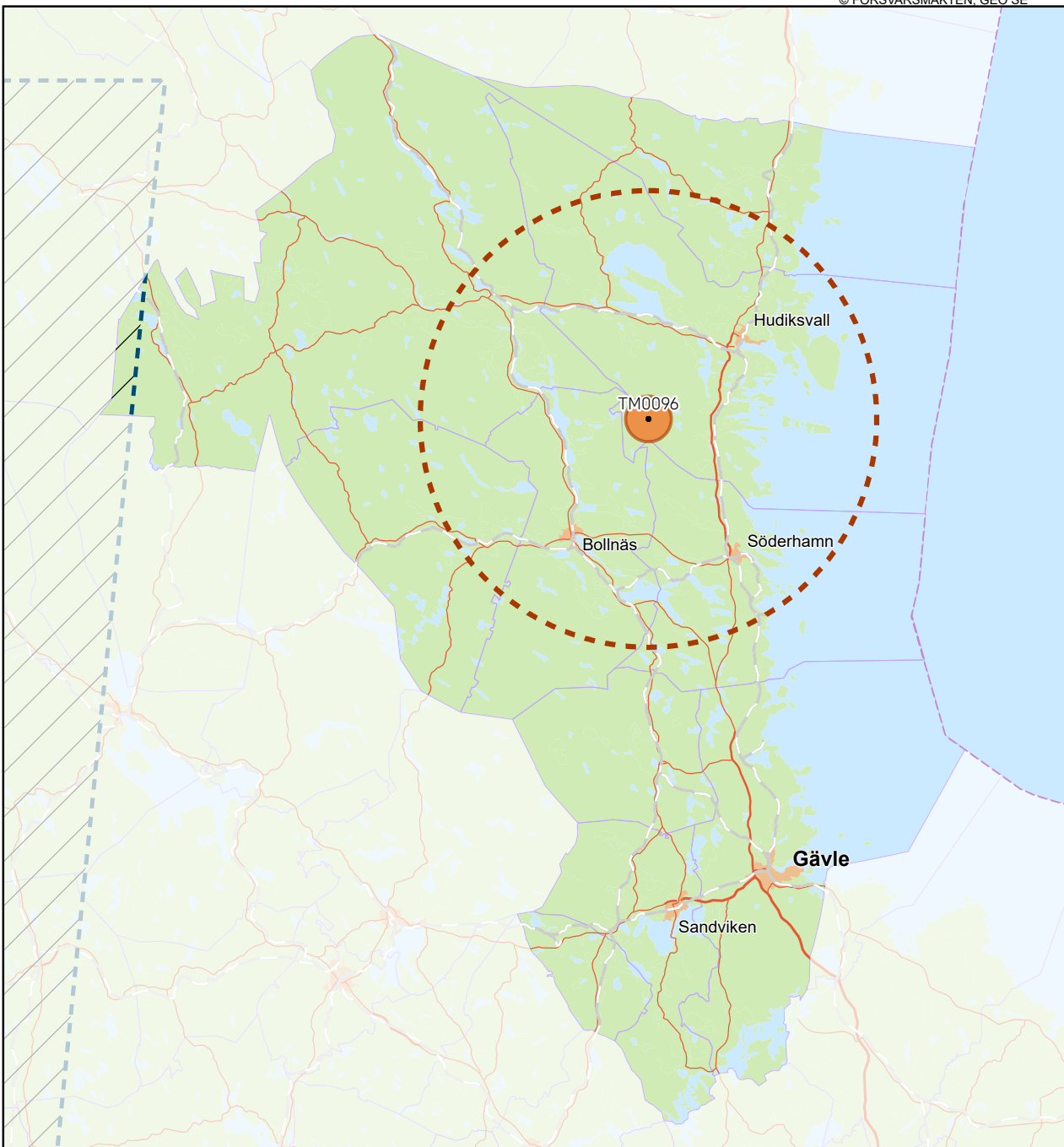
GÄVLEBORGS LÄN

För mer information om riksintresset samt tillhörande påverkansområden, se värdebeskrivningarna samt www.forsvarsmakten.se

0 50 km

Producerad av Försvarsmakten Geo SE
Bakgrundskarta: GSD Sverigekartor
(©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarsmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:1 300 000
Produkt ID: SE-260022:4
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9 § andra stycket MB

Riksintresse på land

Öppna områden av betydelse 3 kap 9 § första stycket MB

Lågflygningsområde

Påverkansområden

Påverkansområde väderradar

Stoppområde för vindkraftverk

1. TEMATISKA VÄRDEBESKRIVNINGAR

Områden som omfattas av sekretess

I Försvarsmaktens arbete och underlag gällande riksintressen och områden av betydelse förekommer uppgifter som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Det kan till exempel vara uppgifter om lokalisering, funktioner och verksamhet. Sådana uppgifter kan innehålla skyddsvärd information om till exempel kapacitet, inriktning, sårbarhet eller system. Ett röjande av dessa uppgifter kan skada Sveriges försvar eller på annat sätt vålla fara för Sveriges säkerhet.

Mer information om hanteringen av sekretessbelagda uppgifter inom arbetet med riksintressen finns beskrivet i sektorbeskrivningen.⁵

Försvarsmakten har beslutat om både områden som utgör *riksintresseanspråk* för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § andra stycket och *områden av betydelse* för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § första stycket, där en betydande del av informationen omfattas av sekretess och därmed inte kan redovisas i öppna kartunderlag eller som specifika värdebeskrivningar. Dessa beskrivs därför här i en samlad värdebeskrivning med generella värden och exempel.

VÄRDEBESKRIVNING

Det övergripande kriteriet som är uppfyllt när ett område bedöms utgöra ett riksintresseanspråk för totalförsvarets militära del är att det står i relation till att den beslutade försvarsförmågan och de beslutade krav som åligger myndigheterna inom det militära försvaret för att kunna lösa sina uppgifter i alla beredskapsnivåer. De områden som är av nationell betydelse för totalförsvarets

militära del innehar ofta unika egenskaper vad avser exempelvis områdets lokalisering, storlek, topografi, markbeskaffenhet eller klimatförhållanden. Värdet av området kan även vara knutet till hur olika mark- och vattenområden förhåller sig till varandra och dess bredare kontext, där ibland hur enskilda områden utgör delar av ett större system som är förutsättningsskapande för totalförsvarets möjligheter att verka enligt givna uppdrag.

Med utgångspunkt i sektorbeskrivningen är nedan exempel på områden som kan utgöra riksintresseanspråk eller område av betydelse för totalförsvarets militära del och där uppgifter om specifika anläggningar och områdets lokalisering och den verksamhet som bedrivs ofta omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

- Områden som krävs för förmåga att bedriva operativ verksamhet. Till exempel anläggningar för ledning, kommunikation, underrättelser, logistik och transporter.
- Områden som krävs för upprätthållandet av nationellt viktiga strukturer. Till exempel anläggningar för kommunikation, underrättelser och övervakning.
- Områden som krävs för uppfyllandet av Sveriges internationella åtaganden. Till exempel inom ramen för Nato eller bilaterala avtal med avsikt på gemensam försvarsförmåga.

⁵ FM2023-17468:33. Sektorbeskrivning med kriterier för totalförsvarets militära del. Sektorbeskrivningen finns bl.a. tillgänglig på Försvarsmaktens hemsida.

BEDÖMNING AV PÅTAGLIG SKADA

Områdets avgränsning

Uppgifter om områdets och specifika anläggningars lokalisering omfattas i olika utsträckning av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). För vissa områden har Försvarsmakten valt att redovisa ett *påverkansområde övrigt* för att säkerställa att mark- och vattenåtgärder i området inte medför skada på riksintresset eller området av betydelse. Påverkansområdet i sig omfattas inte av sekretess, men det gör däremot uppgifter om vilket verksamhet som bedrivs på platsen samt det specifika geografiska området som är av riksintresse eller område av betydelse. I del 1 framgår mer information om olika typer av påverkansområden.

En del riksintresseanspråk eller områden av betydelse för totalförsvarets militära del kan av sekretesskäl inte alls redovisas på karta. För att säkerställa att påtaglig skada inte uppstår på sådant riksintresseanspråk eller område av betydelse behöver remisser av vissa typer av ärenden skickas till Försvarsmakten för bedömning för hela Sveriges yta, se mer under *Samverkan med Försvarsmakten*.

Konflikter och synergier

Försvarsmakten kan konstatera att det finns åtgärder, verksamhet och intressen som kan riskera medföra påtaglig skada på ett riksintresse eller riskera att motverka totalförsvarets militära dels intressen. Samtidigt kan konstateras att det finns många situationer då en samlokalisering med övriga intressen kan ske utan att skada sker. För att underlätta en förståelse för i vilka fall

det föreligger en risk för skada redovisas i del 1 exempel på vanligt förekommande åtgärder som kan innebära konflikter samt exempel på åtgärder som i vissa fall kan samexistera eller till och med innebära synergier.

Samverkan med Försvarsmakten

I majoriteten av fallen är det endast Försvarsmakten som i egenskap av riksintressemyndighet kan göra bedömningen fullt ut om en åtgärd riskerar att medföra påtaglig skada på ett riksintresse eller riskerar att motverka totalförsvarets militära dels intressen. Anledningen till det beror framför allt på försvarssekretess där endast Försvarsmakten har den heltäckande bilden kring aktuella underlagen för området. Försvarsmakten försöker i den utsträckning det är möjligt vara tydlig i planeringsunderlag (t.ex. i värdebeskrivningar och med påverkansområden) kring vilka åtgärder som kan innebära påtaglig skada vid och inom olika typer av områden, men oftast behöver en bedömning ske i varje enskilt fall utifrån den specifika platsens och ärendets förutsättningar och kan då inte alltid anges på förhand.

Med anledning av ovan behöver många ärenden och åtgärder skickas till Försvarsmakten för att få en bedömning av om en åtgärd riskerar att medföra påtaglig skada på ett riksintresse eller riskerar att motverka totalförsvarets militära dels intressen. I del 1 framgår mer information om när och hur samverkan ska ske med Försvarsmakten.

Väderradarsystem

Försvarmakten har pekat ut ett antal väderradarsystem som *riksintresseanspråk* för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § andra stycket. De utgörs av följande områden.

- **Vilebo väderradar (TM0090)**, Åtvidabergs kommun
- **Ase väderradar (TM0091)**, Gotlands kommun
- **Karlskrona väderradar (TM0092)**, Karlskrona kommun
- **Bjäre väderradar (TM0093)**, Båstads kommun
- **Vara väderradar (TM0094)**, Vara kommun
- **Leksand väderradar (TM0095)**, Leksands kommun
- **Hudiksvall väderradar (TM0096)**, Hudiksvalls kommun
- **Örnsköldsvik väderradar (TM0097)**, Örnsköldsviks kommun
- **Östersund väderradar (TM0098)**, Östersunds kommun
- **Luleå väderradar (TM0099)**, Luleå kommun
- **Kiruna väderradar (TM0100)**, Kiruna kommun
- **Håtuna väderradar (TM0101)**, Upplands Bro kommun

Försvarmakten har pekat ut SMHI:s huvudkontor i Norrköping (TM0102) som *område av betydelse* för totalförsvarets militärs del enligt 3 kap 9 § första stycket.

Detta beskrivs nedan i en samlad värdebeskrivning.

VÄRDEBESKRIVNING

Försvarmaktens Vädertjänst och SMHI har sedan lång tid tillbaka en gemensamt finansierad meteorologisk infrastruktur i Sverige. Denna infrastruktur är en förutsättning för båda myndigheternas funktion inom sina ansvarsområden och

måste fungera i samtliga beredskapsnivåer. Det finns redan idag, efter en uttalad vilja från departementen, ett långsiktigt gemensamt samarbete mellan myndigheterna gällande den meteorologiska infrastrukturen i Sverige, i alla beredskapsnivåer. Därför utgör väderradarer samt tillhörande anläggningar *riksintresse* för totalförsvarets militära del.

Det finns skyddsvärd meteorologisk infrastruktur på flera platser och inom viktiga funktioner som ägs av SMHI men kravställs av Försvarmakten. Väderradar utgör ett av dessa riksintressen och beskrivs utförligare nedan. Det finns också sensorer och mottagare av väderdata på SMHI:s huvudkontor i Norrköping som är vitala för en militär och civil vädertjänst. Därför utgör SMHI:s huvudkontor *område av betydelse* för totalförsvarets militära del.

I Sverige finns 12 väderradarsystem som ingår i ett svenskt gemensamt väderradarnät, SWERAD. Både Försvarmakten och SMHI har ett stort behov av data från samtliga väderradaranläggningarna för sin verksamhet. Nätverket SWERAD ger SMHI och Försvarmakten tillgång till väderradarinformation som är vital för att utföra sitt samhällsansvar avseende vädertjänst. Denna information är av stor vikt för de prognoser som SMHI framställer för samhället och för Försvarmaktens prognosverksamhet bland annat inför militära flygningar. Inom SWERAD förmedlas mätdata från väderradaranläggningar för bland annat central sammanställning av väderradarprodukter i kompositform, det vill säga flera stationers information samlade i en gemensam bild samt för framtagning av numeriska prognoser och analyser. Denna information distribueras även internationellt.

BEDÖMNING AV PÅTAGLIG SKADA

Områdets avgränsning

Riksintresseområdet består av ett område runt väderradaranläggningen. För att förenkla bedömningen av vad som kan medföra påtaglig skada på riksintresset har påverkansområden identifierats. Påverkansområdena tydliggör utbredning och typ av omgivningspåverkan för verksamheten som bedrivs inom riksintresset eller området av betydelse. För väderradarsystemen utgörs påverkansområdena av ett *stoppområde för vindkraft* och ett *påverkansområde väderradar*. I del 1 framgår mer information om olika typer av påverkansområden.

Väderradaranläggningar riskerar framför allt att skadas av vindkraftsetableringar för nära anläggningarna. Störningarna på väderinformationen blir då för stora för att säkra prognoser ska kunna tas fram. Med anledning av detta så finns en internationell överenskommelse att inga vindkraftverk ska uppföras inom fem kilometers radie och i Sverige används en bortre maximal gräns på cirka 50 kilometer där särskilda analyser måste genomföras. I Sverige används denna överenskommelse sedan flera år och den förstärktes genom flera studier som genomfördes under åren 2010–2014. Det är dock ovanligt med avslag på avståndet 50 kilometer. Det är med grund i detta som de aktuella påverkansområdena redovisas runt dessa riksintresseanspråk.

Vid SMHI:s huvudkontor i Norrköping finns behov av ett skyddsområde med avseende på störande sändare och höga byggnader

Konflikter och synergier

Försvarmakten kan konstatera att det finns åtgärder, verksamhet och intressen som kan riskera medföra påtaglig skada på ett riksintresse eller riskera att motverka totalförsvarets militära

dels intressen. Samtidigt kan konstateras att det finns många situationer då en samlokalisering med övriga intressen kan ske utan att skada sker. För att underlätta en förståelse för i vilka fall det föreligger en risk för skada redovisas i del 1 exempel på vanligt förekommande åtgärder som kan innebära konflikter samt exempel på åtgärder som i vissa fall kan samexistera eller till och med innebära synergier.

När det gäller väderradarsystem bedöms konflikter med andra åtgärder föreligga främst relaterat till uppförandet av nya vindkraftverk. Försvarmakten bedömer att många andra åtgärder är förenliga med det utpekade riksintresset.

Samverkan med Försvarmakten

I majoriteten av fallen är det endast Försvarmakten som i egenskap av riksintressemyndighet kan göra bedömningen fullt ut om en åtgärd riskerar att medföra påtaglig skada på ett riksintresse eller riskerar att motverka totalförsvarets militära dels intressen. Anledningen till det beror framför allt på försvarssekretess där endast Försvarmakten har den heltäckande bilden kring aktuella underlagen för området. Försvarmakten försöker i den utsträckning det är möjligt vara tydlig i planeringsunderlag (t.ex. i värdebeskrivningar och med påverkansområden) kring vilka åtgärder som kan innebära påtaglig skada vid och inom olika typer av områden, men oftast behöver en bedömning ske i varje enskilt fall utifrån den specifika platsens och ärendets förutsättningar och kan då inte alltid anges på förhand.

Med anledning av ovan behöver många ärenden och åtgärder skickas till Försvarmakten för att få en bedömning av om en åtgärd riskerar att medföra påtaglig skada på ett riksintresse eller riskerar att motverka totalförsvarets militära dels intressen. I del 1 framgår mer information om när och hur samverkan ska ske med Försvarmakten.

RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARET

VÄDERRADARSYSTEM

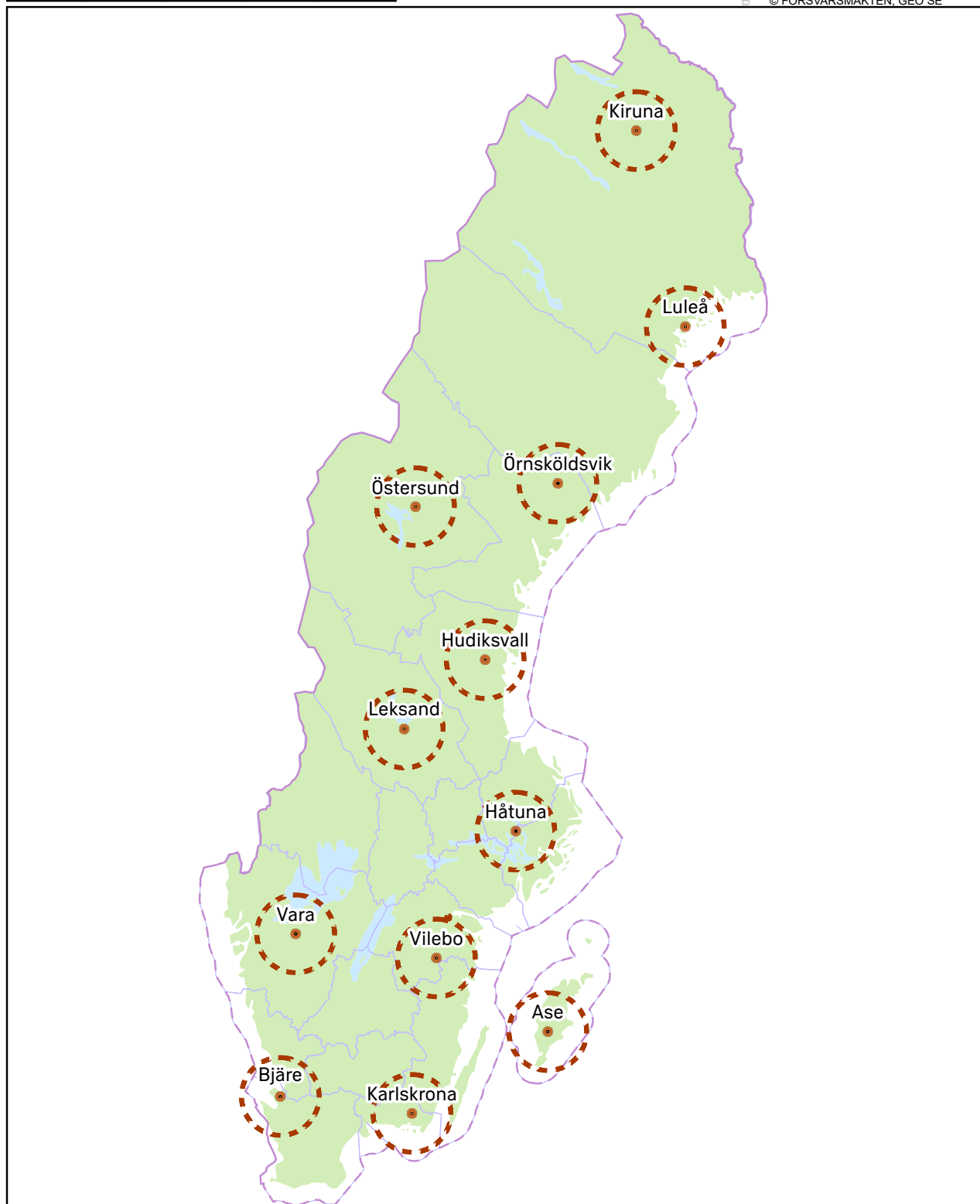
Översiktskarta - Sverige

För mer information om riksintresset samt tillhörande påverkansområden, se värdebeskrivningarna samt www.forsvarsmakten.se

0 500 km

Producerad av Försvarmakten Geo SE
Bakgrundskarta: GSD Sverigekartor (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:7 000 000
Produkt ID: SE-260023:5
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9 § andra stycket MB

Riksintresse på land

Påverkansområden

Påverkansområde väderradar

Stoppområde för vindkraftverk

RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL VÄDERRADAR HUDIKSVALL - TM0096

Kommun: Hudiksvall - Län: Gävleborg

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0 10 km

Producerad av Försvarsmakten Geo SE
Bakgrundskarta: Nationell militär vektorkarta (NMVK)
©Lantmäteriet/Försvarsmakten
Överlagrad information: Försvarsmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:600 000
Produkt ID: SE-260021:22
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9 § andra stycket MB

 Riksintresse på land

Påverkansområden

 Påverkansområde vädderradar

 Stoppområde för vindkraftverk

RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL VÄDERRADAR HUDIKSVALL - TM0096

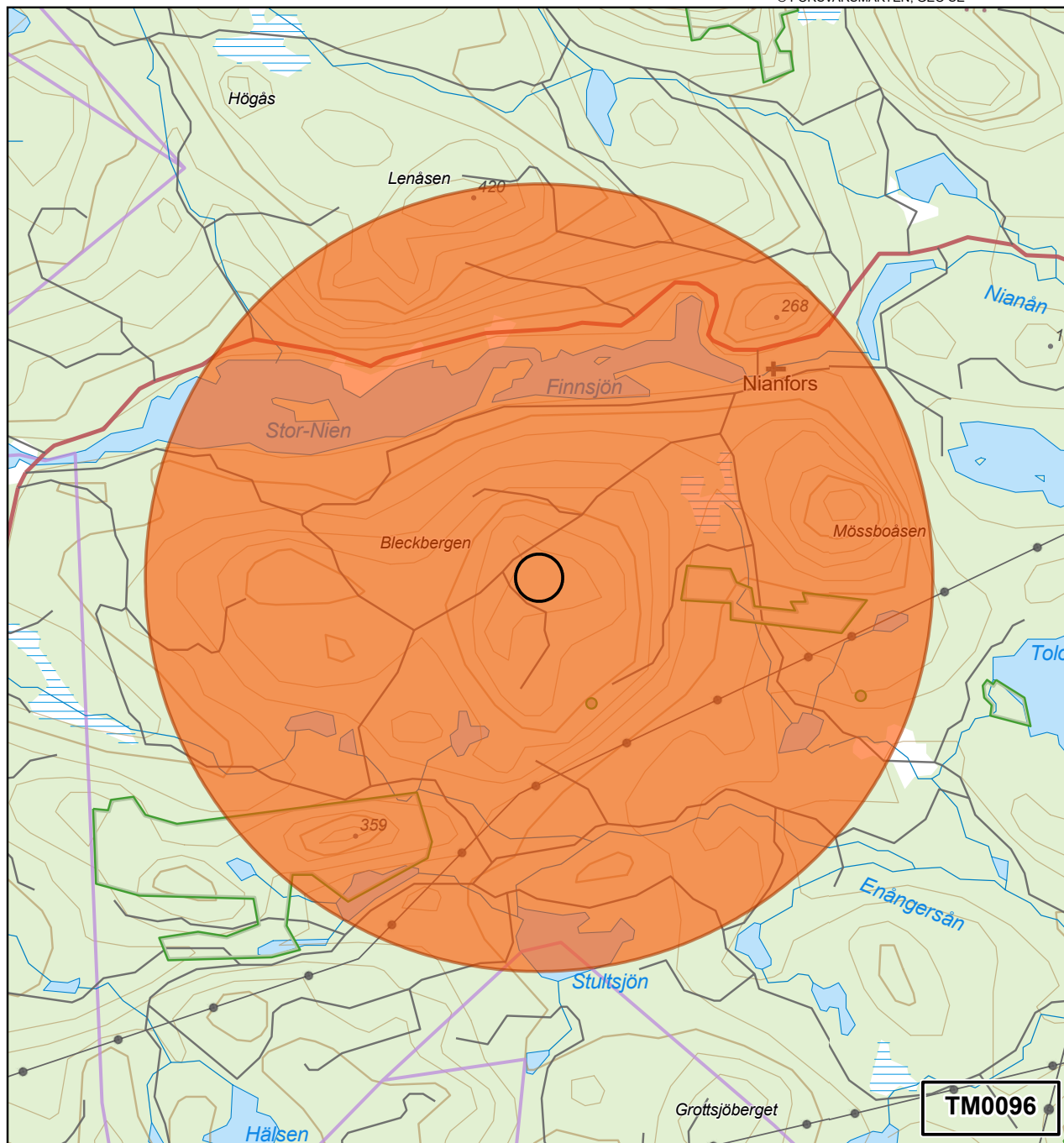
Kommun: Hudiksvall - Län: Gävleborg

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0 5 km

Producerad av Försvarmakten Geo SE
Bakgrundskarta: Nationell militär vektorkarta (NMVK)
©Lantmäteriet/Försvarmakten
Överlagrad information: Försvarmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:75 000
Produkt ID: SE-260021:23
© FÖRSVARMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9 § andra stycket MB

Riksintresse på land

Påverkansområden

Påverkansområde väderradar

Stoppområde för vindkraftverk

Lågflygningsområden

Försvarmakten har pekat ut ett antal större områden för lågflygning som *områden av betydelse* för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § första stycket. De utgörs av följande områden.

- **Småländska höglandet (TM0350)**, Jönköpings län
- **Värmland upp till Älvdalen (TM0351)**, Värmland, Dalarna och Jämtlands län
- **Norra Blekinge - Södra Småland (TM0352)**, Blekinge, Kronoberg och Kalmar län
- **Norrbottnen (TM0353)**, Norrbottens län
- **Sveg (TM0354)**, Jämtlands län

Lågflygningsområdena beskrivs nedan i en samlad värdebeskrivning.

VÄRDEBESKRIVNING

Lågflygning är en av de mest riskfyllda flyg-operationella procedurer som utförs med Försvarmaktens luftfartyg. Beroende på vilket flygsystem som avses, kan lågflygning utifrån rådande bestämmelser bedrivas på ända ned till en meters höjd. Samtidigt som lågflygning utgör en riskfylld verksamhet finns ett stort behov av att säkerställa att Försvarmaktens flygbesättningar kan utbildas i samt öva sådan förmåga. I vissa operativa situationer är lågflygning det bästa skyddet piloter har för att undvika bekämpning. Det är också ibland det bästa eller enda sättet att kunna genomföra ett flyguppdrag med hänsyn till rådande väderförhållanden, samt ibland det enda sättet att kunna slutföra en flygning med försämrade väderbetingelser.

Med hänsyn till vad som ovan beskrivs föreligger ett behov för Försvarmaktens piloter att öva lågflygningsprocedurer, varför sådan övningsverksamhet utgör ett naturligt inslag i

Försvarmaktens flygverksamhet. Som vid all annan verksamhet av riskfylld art, såväl militär som civil, är utbildning och övning nödvändig för den personal som behöver ha förmåga att utföra verksamheten i ett skarpt läge.

Vid samtlig utbildning och övning av lågflygningsförmåga måste Försvarmakten säkerställa att myndighetens flygbesättningar kan öva i miljöer där yttre påverkan minimeras och riskerna är så låga som möjligt. Detta medför ett behov av områden som medger att sådan riskfylld övningsverksamhet kan fortsätta bedrivas med så låg risk som är möjligt. Försvarmakten kan även konstatera att teknisk utveckling bidrar till ett ökat hot avseende upptäcktsförmåga och bekämpning av luftfartyg. Detta är en faktor som bidrar till att ytterligare accentuera behovet av lågflygningsområden. Senare års politiska beslut om Försvarmaktens tillväxt och ökade krav på operativ förmåga är ytterligare en sådan faktor.

Lågflygningsområdena brukas av förband som är baserade på flygplatser och flygflottiljer som utgör riksintressen för totalförsvarets militära del. Åtgärder som inskränker möjligheten att nyttja lågflygningsområdena påverkar därför i förlängningen värdet för ett eller flera av dessa riksintressen och möjligheten för förbanden att lösa de uppgifter som ligger till grund för riksintressenas utpekanden.

BESKRIVNING AV DE SPECIFIKA OMRÅDENA

Val av platser

Den största risken vid lågflygning är kollision med höga objekt, oavsett om dessa är master, hus, anläggningar, kraftledningar eller vindkraftverk. När behoven av vad som behöver övas, hur luftfartygen behöver framföras för att nå övningsmålen samt den varierade terräng som krävs för att uppnå målen är definierade utkristalliserar sig kriterier för att bedöma olika platserns användbarhet för övningsverksamheten. Då detta förfarande i grunden även går att applicera vid planering av flygning i en krigssituation kan kriterierna med hänsyn till försvarssekretess enligt 15 kap 2 § offentlighets- och sekretesslagen inte redovisas öppet.

De områden som är utpekade som lågflygningsområden av betydelse för totalförsvarets militära del uppfyller väl flera av kriterierna när det gäller möjligheten att utbilda och öva flygbesättningar i lågflygning. Vissa områden är mer lämpade för viss typ av verksamhet medan andra är mer lämpade för annan. Vid utpekandet av områdena har hänsyn även tagits till dess lokalisering i förhållande till de flottiljer som har behov av att nyttja dem, så att samtliga Försvarsmaktens flygflottiljer har tillgång till ett eller flera områden för sin verksamhet.

Samtliga områden utom Sveg har brukats för lågflygningsändamål sedan mitten av 1970-talet och framåt. Lågflygningsområdet Sveg har använts för helikopterflygets träning och utbildning sedan slutet av 1990-talet.

Småländska höglandet (TM0350), Jönköpings län

Detta område används främst för skolflygplan och skolhelikoptrar, specialflyg och helikopter. Området är glesbefolkat vilket erfarenhetsmässigt bedöms medföra liten störning på befolkningen. Karaktären på topografin erbjuder, liksom i Norrbotten, träningsmässigt bra utmaningar, men av lite annorlunda typ. Likheter finns i att hela området nästan helt saknar plana ytor och utgörs av dalar, raviner och höjder/åsar. Skillnaden är att andra meteorologiska förhållanden kan uppträda här. Kopplingen mellan terrängen och det nära avståndet till aktuella flygplatser för skolflygning gör att detta område är extremt lämpat för grundutbildning av besättningar.

Relaterade riksintressen:

- Uppsala flottiljflygplats (TM0020)
- Malmens flottiljflygplats (TM0024)
- Ronneby flottiljflygplats (TM0037)
- Såtenäs flottiljflygplats (TM0055)

Värmland upp till Älvdalen (TM0351), Värmland, Dalarna och Jämtlands län

Detta område används främst för skolflygplan, stridsflyg, helikoptrar och transportflyg. Lågflygningsområdet uppvisar stora likheter med lågflygningsområdet Norrbotten; mycket glesbefolkat, stora ytor för manövrering och kvantitativa samövningar. Det som är specifikt med detta lågflygningsområde är närheten till de flesta av flygförbanden och kopplingen till Älvdalens skjutfält, vilket medger möjlighet till samkoordinerade övningar med markverksamhet inne på fältet. Dessa övningar sker med ett flertal markförband vars förmågor delvis är uppbyggda på flygunderstöd i olika former (transportflyg, helikopter och stridsflyg).

Relaterade riksintressen:

- Uppsala flottiljflygplats (TM0020)
- Malmens flottiljflygplats (TM0024)
- Såtenäs flottiljflygplats (TM0055)
- Luleå/Kallax flottiljflygplats (TM0073)

Norra Blekinge - Södra Småland (TM0352), Blekinge, Kronoberg och Kalmar län

Detta område används främst för stridsflyg och helikopter. Lågflygningsområdet ses som glesbefolkat, men till skillnad från flertalet av de övriga lågflygningsområdena utgör topografin här andra utmaningar. Det platta landskapet medför andra typer av flygprofiler för att ge en så liten målyta som möjligt för luftfartygen gentemot till exempel radarbelysning. Lågflygningsområdet används främst av förbanden i södra Sverige med anledning av mer eller mindre försumbart avstånd till aktuell flygplats. Förband från norra Sverige baserar dock regelbundet inom lågflygningsområdet och samövar i större förband varvid området nyttjas i större utsträckning.

Relaterade riksintressen:

- Malmens flottiljflygplats (TM0024)
- Ronneby flottiljflygplats (TM0037)
- Såtenäs flottiljflygplats (TM0055)

Norrbottnen (TM0353), Norrbottens län

Detta område används främst för stridsflyg, transportflyg och helikopter. Lågflygningsområdet som benämns Norrbotten kännetecknas främst av att vara mycket glesbefolkat vilket medför mycket stora ytor som kan användas för egna övningar och samövningar av stor kvantitet med många luftfartyg (nationellt och internationellt). De stora ytorna medger också möjlighet för manövrering ända ut till gränsen för vad människa och maskin klarar av med bibehållen säkerhet. Norrbotten

har tillika nära avstånd till de flygplatser som används som baser för verksamheten. Den speciella topografin medför träningsmässigt bra utmaningar genom dels vegetationsvariationen men även meteorologiska förhållanden som är viktiga att uppleva och träna på.

Relaterade riksintressen:

- Malmens flottiljflygplats (TM0024)
- Luleå/Kallax flottiljflygplats (TM0073)
- Abisko flygplats (TM0075)

Sveg (TM0354), Jämtlands län

Detta område används främst för helikopterskolflyg samt operativa helikopterförband. Lågflygningsområdet används för flygning med Night Vision Device (NVD), vilket är ett hjälpmedel för att se i mörker. Lågflygningsområdet är mycket glesbefolkat och innehåller generellt mycket få ljuskällor, vilket gör att området kan användas av helikopterförband både från norra och södra Sverige för all utbildning, övning och utveckling av flygning med NVD. Lågflygningsområdet har dessutom viss bergsterräng i området, vilket ger mereffekt genom att kunna erbjuda möjligheten till flygning med NVD i lågbergsterräng.

Relaterade riksintressen:

- Malmens flottiljflygplats (TM0024)

BEDÖMNING AV PÅTAGLIG SKADA**Områdets avgränsning**

Lågflygningsområdet utgör i sin helhet ett område av betydelse. Inga ytterligare påverkansområden redovisas. I del 1 framgår mer information om olika typer av påverkansområden.

Konflikter och synergier

Försvarmakten kan konstatera att det finns åtgärder, verksamhet och intressen som kan riskera medföra påtaglig skada på ett riksintresse eller riskera att motverka totalförsvarets militära dels intressen. Samtidigt kan konstateras att det finns många situationer då en samlokalisering med övriga intressen kan ske utan att skada sker. För att underlätta en förståelse för i vilka fall det föreligger en risk för skada redovisas i del 1 exempel på vanligt förekommande åtgärder som kan innebära konflikter samt exempel på åtgärder som i vissa fall kan samexistera eller till och med innebära synergier.

För lågflygningsområdena bedöms konflikter med andra åtgärder föreligga främst relaterat till uppförandet av nya fasta höga objekt, så som vindkraftverk och master. Försvarmakten bedömer att många andra åtgärder är förenliga med det utpekade området av betydelse.

Syftet med lågflygningsområden är att säkerställa att flyguppsdrag på låg höjd kan utföras, då detta är en avgörande förmåga för Försvarmaktens flygförband. Tillgången till lågflygningsområden som möjliggör övning av denna förmåga av största vikt. Utpekade lågflygningsområden möjliggör bland annat övning i olika typer av terräng, samövning med markförband i anslutning till övnings- och skjutfält och att lågflygning kan bedrivas i anslutning till flygflottiljernas lokalisering. En ökad mängd höga objekt i lågflygningsområden

kan skada möjligheten att nyttja området på ett utifrån Försvarmaktens uppdrag ändamålsenligt sätt, vilket skulle påtagligt motverka totalförsvarets intressen.

Samverkan med Försvarmakten

I majoriteten av fallen är det endast Försvarmakten som i egenskap av riksintressemyndighet kan göra bedömningen fullt ut om en åtgärd riskerar att medföra påtaglig skada på ett riksintresse eller riskerar att motverka totalförsvarets militära dels intressen. Anledningen till det beror framför allt på försvarssekretess där endast Försvarmakten har den heltäckande bilden kring aktuella underlagen för området. Försvarmakten försöker i den utsträckning det är möjligt vara tydlig i planeringsunderlag (t.ex. i värdebeskrivningar och med påverkansområden) kring vilka åtgärder som kan innebära påtaglig skada vid och inom olika typer av områden, men oftast behöver en bedömning ske i varje enskilt fall utifrån den specifika platsens och ärendets förutsättningar och kan då inte alltid anges på förhand.

Med anledning av ovan behöver många ärenden och åtgärder skickas till Försvarmakten för att få en bedömning av om en åtgärd riskerar att medföra påtaglig skada på ett riksintresse eller riskerar att motverka totalförsvarets militära dels intressen. I del 1 framgår mer information om när och hur samverkan ska ske med Försvarmakten.

OMRÅDE AV BETYDELSE FÖR TOTALFÖRSVARET

LÅGFLYGNINGSOMRÅDEN

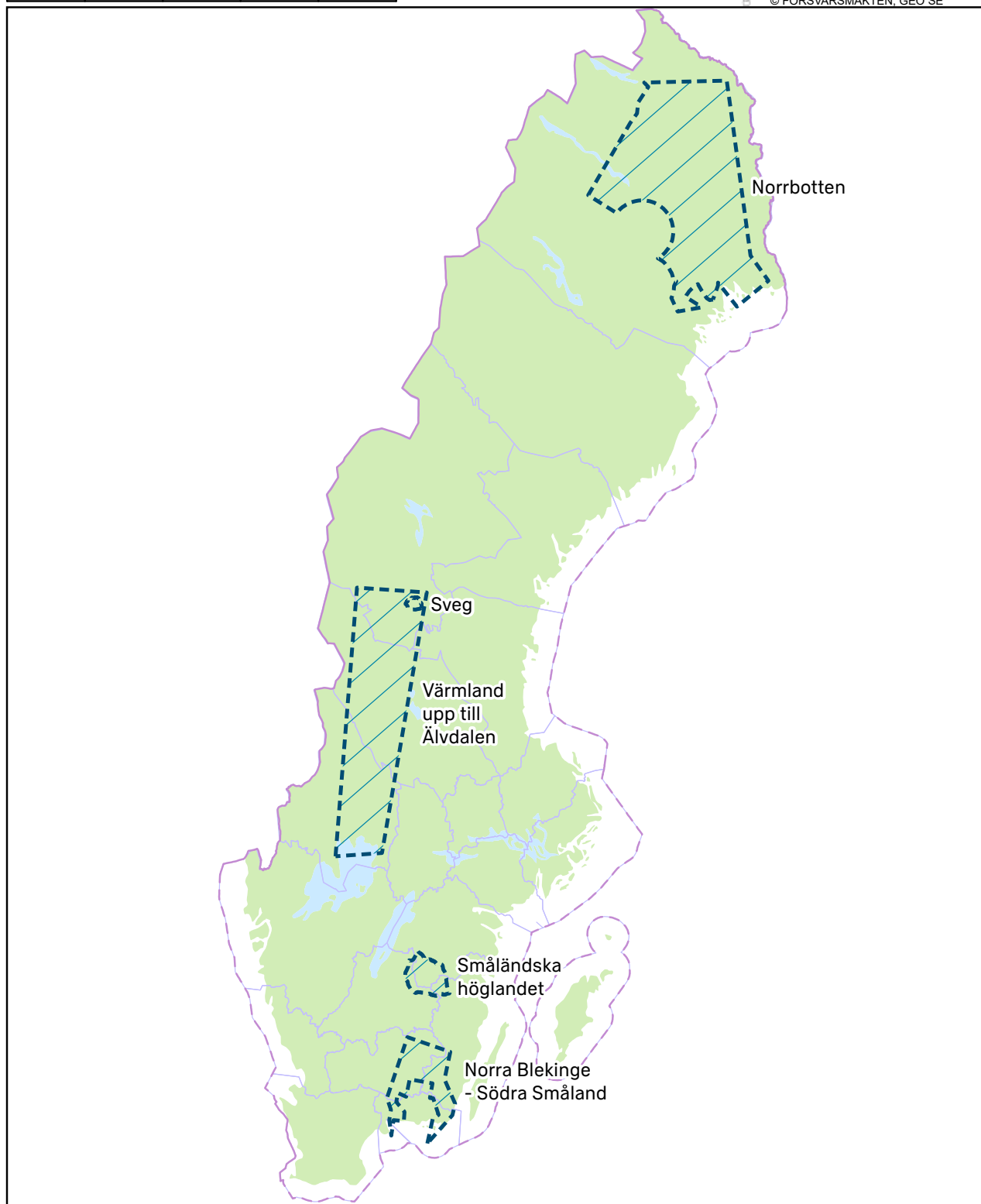
Översiktskarta - Sverige

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0 500 km

Producerad av Försvarsmakten Geo SE
Bakgrundskarta:
GSD Sverigekartor (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarsmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:7 000 000
Produkt ID: SE-260023:3
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna områden av betydelse 3 kap 9 § första stycket MB

 Lågflygningsområde

OMRÅDE AV BETYDELSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL VÄRMLAND UPP TILL ÄLVDALEN - TM0351

Kommun: Kil, Torsby, Storfors, Hammarö, Munkfors, Forshaga, Grums, Sunne, Karlstad, Kristinehamn, Filipstad, Hagfors, Arvika, Säffle, Vansbro, Malung-Sälen, Leksand, Orsa, Älvdalen, Mora, Ludvika, Ljusdal, Härjedalen - Län: Värmland, Dalarna, Jämtland

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0 50 km

Producerad av Försvarsmakten Geo SE
Bakgrundskarta: Nationell militär vektorkarta (NMVK)
© Lantmäteriet/Försvarsmakten
Överlagrad information: Försvarsmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:2 000 000
Produkt ID: SE-260021:175
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna områden av betydelse 3 kap 9§ 1:a stycket MB

 Lågflygningsområde

